

Gellerup in Charge

Indhold

1.0 Gellerup in charge.....	4
2.0 Derfor OUT-REACH i Gellerup	6
Retten til historien	6
Den magiske, multivokale, subjektive fortælling	6
Baggrund og formål med Gellerup In Charge	7
Hvorfor OUTREACH-programmer	8
3.1 Sparring med Helen Barker, Head of Community Participation, Beamish Museum	9
3.2 Gellerup i Den Gamle By – en weekend i begyndelsen af juni.....	11
Vestergade: Bydelsmødrenes mødested	11
Festpladsen	12
Torvet.....	12
Rasha fra Den store bagedyst havde kendiseffekt.....	12
Vi har lært:.....	13
4.0 Uformelle læringsrum.....	14
Medlemmernes deltagelse og motivation	14
Klubbens fokus og struktur	15
'Jeg har lært at udtrykke mig på mange måder'	16
Jeg deltager i klubben, fordi det er ekstremt sjovt	18
Tur til København.....	19
Stamtræer	20
Teenageværelse.....	20
Klubben fortsat.....	21
Summa summarum	21
Klubbens CV.....	22
5.0 'Vi i lauget er gode til at holde os kreative'	24
Hvorfor og hvordan et fotodokumentarisk laug.....	24
Laugets organisering og oplæring.....	25
Database og udstillinger.....	26

Om at bevare motivationen	26
Læring	26
6.0 Guidekorps Gellerup.....	28
7.0 Metodeudvikling: Redskabskassen.....	30
Projekter udenfor museets vante rammer	30
Projektets metoder	30
Et metode eksempel: Dokumentationslauget Gellerups udstilling 'Farvel eller hej'	31
Et metode-eksempel: Museumsklub	31
Et metode-eksempel: Guidekorps Gellerup.....	32
Ikke bare et projekt.....	32
Det har Den Gamle By lært af Gellerupperne.....	33
Hvad så herfra?	36

1.0 Gellerup in charge

Gellerup in charge modtog en bevilling fra Kulturstyrelsens formidlingspulje 2013. Projektet er en overbygning på Historier fra 8220, der modtog en bevilling i fra Kulturstyrelsen i 2012. I løbet af første projektperiode opstod stærke ideer blandt gellerupperne, om at formidle deres egen bydel og skabe forbindelser til den øvrige by. Dette drive har været afsættet for "Gellerup in charge"

Målet med Gellerup in charge har været at skabe ejerskab hos målgrupperne til egen historie. Et ejerskab, der betyder, at beboerne oplever, at de er "in charge" i forhold til at skabe og formidle deres bydels historie og kulturliv, at de rent faktisk er med til at bygge bro mellem deres bydel og omverdenen. Et ejerskab, der strækker ud over bydelen og ind i Den Gamle By, som deres museum.

Sekundært mål er læringen i museet, om hvordan vi kan åbne museet for nye målgrupper ved at lade dem indtage ekspertens position i forhold til deres oplevelser på museet. Hvad hitter og tricker, hvad er uforståeligt, og hvordan kan vi ændre det forhold?

Til at beskrive arbejdet i Gellerup in charge berører vi forskellige temaer som eksempelvis læring, motivation, metode og praktiske redskaber. De fremstår her som selvstændige afsnit, der kan læses separat eller sammenhængende. Gennemgangen tager fat i de centrale temaer i projektet.

Introduktionsafsnittet til projektet Gellerup in charge: "Derfor OUTREACH i Gellerup" viser, hvordan projektet er opstået, og hvordan det er forløbet.

Herefter problematiseres patentet til at berette om andres liv i museums kontekster. Der stilles spørgsmål ved museets rolle og muligheder i en verden, hvor sandheder og virkeligheder er flydende, hvor adgangen til at fortælle en bestemt historie er demokratiseret, og hvor brugerne insisterer på at kunne fortælle deres historie selv. Det undersøges, hvordan museet også kan positionere sig selv i forhold til den udfordring. Som del af projektet havde vi en sparringspartner fra Beamish Museum, der redegøres også her for det samarbejde, og hvad vi fik ud af sparringen. Efterfølgende ses på Gellerup Weekend som eksempel.

Herefter følger 3 afsnit, der beskriver tre konkrete eksempler fra arbejdet i Gellerup in charge, nemlig Museumsklubben, Dokumentationslauget Gellerup og Guidekorps Gellerup.

I *Uformelle læringsrum* undersøges, hvordan en museumsklub kan være et sted for læring, at få kendskab til kulturhistorie og et socialt møderum. Det kan være et rum, hvor der tilegnes social kapital.

I afsnittet *Vi i lauget er gode til at holde os kreative*, ses derimod på det at lade lokale arbejde med lokalhistorisk dokumentation, og hvordan frivillighed og motivation af de frivillige over en længere periode kan være en berigelse såvel som udfordring for et projekt, især hvis medlemmerne ikke er enige om, hvor stor en arbejdsindsats, man som frivillig skal udføre.

Afslutningsvist redegøres for metoder og anbefalinger i *Metodeudvikling: Redskabskassen*. Der er fokus på nogle af de centrale praktiske anbefalinger, til brug for dem, der ønsker at arbejde med OUTREACH og gerne vil arbejde med andre måder at involvere frivillige på i deres organisation. Der vil indgå en liste med redskaber. Metoderne og overvejelserne er resultatet af vores erfaringer fra projekterne Fortællinger fra 8220 og Gellerup in charge, der begge har modtaget støtte fra Kulturstyrelsens Formidlingspulje.

2.0 Derfor OUT-REACH i Gellerup

Projektet Gellerup in charge stiller spørgsmål ved museets rolle og muligheder i en verden, hvor sandheder og virkeligheder er flydende, og hvor brugerne insisterer på at kunne fortælle deres historie selv. Det undersøges derfor, hvordan og hvorfor OUTREACH er relevant i museumsarbejde, og hvordan museet kan positionere sig selv i forhold til de udfordringer, det møder i forhold til historiefortælling i nutiden.

Retten til historien

Arbejdet i Gellerup stiller en række spørgsmål omkring museets rolle og berettigelse i et samfund, hvor fokus mere og mere bliver på den individuelle oplevelse, fortælling og iscenesættelse. Qua dette stilles spørgsmålstegn ved museernes ret til at definere, hvad der er vigtigt at berette om nu og for eftertiden. Metoden, hvor deltagerne selv udpeger, hvad der er vigtigt at berette om, stiller tilligemed spørgsmålstegn ved museers autoritet og ret til Sandheden og til at udvælge samtidsfortællinger – fortællinger, de involverede udmærket selv kan berette om, hvis rammerne er til stede. Museets rolle bliver på den måde faciliterende. Det stiller derfor en række yderligere spørgsmål omkring, *hvordan* museerne faciliterer indsamlingen og formidlingen af disse fortællinger? Det er blandt andet dét, projektet Gellerup in charge langt hen af vejen har forsøgt at realisere og analysere. Projektet har forsøgt at samskabe rum for og rammer til fortællingerne med gellerupperne.

Den magiske, multivokale, subjektive fortælling

Hvad sker der for eksempel, når et lokalområdes historie berettes igennem lokale voksne fotodokumentaristers kamera-linser, eller igennem unge museumsmedlemmers beretninger om, hvad der sker i Gellerup?

Der sker noget magisk. En histories mange facetter og nuancer udspiller sig nemlig på vidt forskellig vis i beboernes mangeartede måder at fange verden og dokumentere den på.

Historie bliver på den måde multivokal, meningsfyldt for forskellige - og måske nye – brugere af museumstilbud og mere levende. Den bliver et personligt udsagn om drømme, følelser og livet, som det leves. En del af magien er også, at Sandheden om Virkeligheden opløses, og at

der opstår billeder/fortællinger af individuelle sandheder og billeder på/fortællinger om individuelle virkeligheder. Museernes 'ret' til at definere Sandheden om menneskers virkeligheder opløses, og retten til at repræsentere egen historie gives til de mennesker, hvis historie ønskes berettet. Museets rolle er derfor i dette projekt blevet en anden.

Baggrund og formål med Gellerup In Charge

Den Gamle By har ansvaret for indsamlingen af den lokale historie i Aarhus, og da Gellerup/Toveshøj siden 2010 har gennemgået store fysiske ændringer, synes det oplagt at skabe et samarbejde med beboerne i Gellerup om at fortælle historien om et samfund i forandring.

Gellerup er et vigtigt område at beskæftige sig med. Området er et af de fattigste i Danmark; med en meget lav husstandsindkomst, den laveste i Danmark i snit, og der er stor arbejdsløshed. Medierne har tit fokus på den negative historie fra et område, der i virkeligheden har et blomstrende kultur- og foreningsliv. Området og beboerne oplever stigmatisering.

I 2012 bevilligede Kulturstyrelsen midler til Den Gamle Bys projekt Historier fra 8220. Projektet havde til mål at skabe et rum for fortællinger fra et lokalområde i stor forandring og at åbne op for dialoger med beboerne i Gellerup/Toveshøj-området omkring de forandringer, der finder sted. Projektet skulle give mulighed for, at beboerne fortalte om deres liv og hverdag. Det mandede ud i en udstilling, hvor materialet var genereret af lokale, og hvor lokale har været med til at udvælge materiale. Udstillingen hed: Gellerup Er Guld Værd.

Efter det første år i Gellerup var der etableret en betydelig lokal interesse og en større brugergruppe var tilknyttet projektet. Den Gamle By valgte derfor at søge Kulturstyrelsen om mulighed for at forsætte projektet, nu med projekttitlen Gellerup in charge. Titlen indikerer, at lokale gellerupper nu skulle tage ansvar for at fortælle egne fortællinger.

Projektets karakter ændredes også. Fra at have arbejdet med primært åbne workshops, hvor alle kunne komme og deltage, blev der nu arbejdet i etablerede grupper, der udsprang direkte af lokale beboeres ønsker og interesser.

Der blev dannet en voksengruppe, der fortsat arbejder målrettet med fotodokumentation af de fysiske forandringer, der finder sted i området. Og der blev dannet en museumsklub, der består af piger i alderen 12-14 år. Endvidere har Den Gamle By bidraget med undervisning og sparring i forhold til uddannelsen af et lokal guidekorps i Gellerup. Et guidekorps, der skulle berette om området igennem et personligt baseret oplæg samt lokalhistoriske fakta.

Hvorfor OUTREACH-programmer

Projektet i Gellerup er et OUTREACH-tiltag. OUTREACH handler om at række ud til nye brugergrupper – uden for museets fysiske rammer. Det har helt bogstaveligt betydet, at Den Gamle By har haft en medarbejder i Gellerup/Toveshøj-området for sammen med de lokale at skabe tiltag til at fortælle lokalhistorie på en måde, der giver mening for beboerne.

Projektet har taget udgangspunkt i at involvere lokale på en måde, der giver mening for nye potentielle brugere. Brugerne blev ikke blot inviteret til at assistere allerede eksisterende eller allerede definerede projekter eller tiltag. De blev inviteret til dialog og til at definere, hvilke fortællinger de havde at bidrage med, og hvordan de ønskede at udtrykke dem. For i bund og grund anser projektet dem som eksperterne om deres liv. Den læresætning har været helt grundlæggende for projektet. Museumsmedarbejderens rolle har her været faciliterende; at få omsat temaer til workshops, at arbejde med form og indhold og som den person, der muliggjorde, at beboerne selv kunne bidrage med og tage ansvar for deres lokalområdes fortællinger.

3.1 Sparring med Helen Barker, Head of Community Participation, Beamish Museum

I projektperioden mødtes vi med Helen Barker fra Beamish Museum 2 gange.

I december 2013, udnyttede vi, at hun var i Aarhus, til at, i projektets indledende faser, diskutere de enkelte projektelementer med hende, i forhold til deres potentialer for at lade borgerne være "in charge". Det blev samtidig aftalt, at hun skulle komme til Danmark, i forbindelse med Gellerup Weekenden i Den Gamle By, så hun kunne opleve weekenden på første hånd. Det lykkedes desværre ikke. Men i sommeren 2014 mødtes vi Östersund, hvor vi deltog i et europæisk samarbejdsprojekt om læring. Helen fik vist billeder, og vi fik en snak om potentialerne ved at arbejde brugerdeltagende med den lokale befolkning, både inden og uden for museet.

På Beamish arbejder de med lokalsamfund både ved at engagere dem på Beamish, men også ved at planlægge aktiviteter i det offentlige rum, hvor de lokale engageres på egen banehalvdel. Der var således mange paralleller til Gellerup in charge. Helen fungerede som en værdifuld sparringspartner i processen, da hun havde erfaringer fra de samme områder, som projektet. Konteksten var dog forskellig, da de på Beamish altid arbejdede i en historisk kontekst, hvor vi primært har arbejdet med samtiden. Denne forskel skabte tydelighed om forskellige processer.

Vi diskuterede lokalt ejerskab, hvornår dette etableres, og om det altid er nødvendigt, for en god oplevelse?

Både i forhold til den lokale historie, der hvor brugerne bor, men også hvordan museet arbejder, så brugerne føler, at museet er deres, at de kan bidrage og være en del af museet.

I vores diskussioner blev det klart, at i arbejdet med OUTREACH, med mål som at etablere ejerskab og følelsen hos brugerne, at museet er deres, så er det nødvendigt, at overveje dels sin egen position i forhold til brugerne, hvilken rolle man indtager, og dels om ejerskab altid etableres i den form, som vi forestiller os: At brugerne i højere grad vil opsøge museet.

Hvad der er relevant hos brugerne er ikke nødvendigvis det, vi forestiller os. Relevans er noget dybt personligt, der afhænger af den enkelte. Så måske er parameteret, vi måler på: Flere nye typer besøgende, ikke det rigtige.

Helen var især optaget af Gellerup Weekenden, hvor vi lod gellerupperne indtage Den Gamle By i en weekend, med musik, dans, mad og udstillinger. Det oplevede hun som et meget radikalt forsøg på OUTREACH. Vores diskussioner gik derfor på, at vi som museum skulle være bevidste om at give slip for detailplanlægningen og give plads til gelleruppernes bud på, hvordan de kunne tænkes at indtage Den Gamle By. Samtidig med, at det skulle ske i respekt for de historiske rammer museet nu engang er. Vores kodeord blev derfor balance og gensidig respekt.

Møderne med Helen Barker har vist sig at være givende begge veje, og vi fik anledning til at reflektere over egen praksis, mens vi stod midt i den.

3.2 Gellerup i Den Gamle By – en weekend i begyndelsen af juni

Som en del af en serie weekendarrangementer, med den fælles overskrift Aarhus weekender, fejrede Den Gamle By sammen med en lang række samarbejdspartnere fra Gellerup, vores samarbejde om at fortælle og formidle bydelens egen historie og drømme om fremtiden.

Musik, dans, udstillinger, lege, gode samtalesteder, spændende mad og kager var blot nogle af ingredienserne. Det blev en weekend med mangfoldige stemmer: Lige fra rappere fra Rap-akademiet og to fantastiske bands, Bydelsmødre, Jafra-dansere og til borgere, der havde lavet udstillingen "Dialog-kufferter".

Arrangementet blev omtalt i de medier, vi normalt henvender os til, men det var også blevet omtalt i de helt lokale medier, og der var delt mange fribilletter ud i Gellerup, for at sikre de bedst mulige rammer for weekenden.

Rigtig mange aktører fra Gellerup og omegn indtog museet, men ville der også komme publikum? Og hvem ville komme? Ville vi tiltrække gellerupperne? Ville andre aarhusianere også have en interesse i at deltage? Kunne vi fungere som mødested?

Vi kunne dog ånde lettet op, Den Gamle By fik en masse nye besøgende, der alle medvirkede til, at weekenden blev noget helt særligt.

Weekenden blev en succes. Museet fungerede som mødested, og vi oplevede, at lokale borgere godt gider investere deres tid og weekend på at bidrage til aktiviteter på museet, også selvom de aldrig før har tænkt tanken. Ved at åbne museet for lokale borgere, så gav de så meget igen.

Museet lærte rigtig meget af weekendens program sammensætning, men i særdeleshed også hvordan vores nydanske gæster bruger Den Gamle Bys rum. Erfaringer, som vi kan bruge i forhold til udviklingen af museet.

Vestergade: Bydelsmødrenes mødested

Med enkle lilla markører i form af balloner og et skilt, samt at de sad i porten og inviterede folk indenfor, så opstod der masser af dynamik og mange snakke. Danske gæster lod sig ikke

skræmme af de tørklædte kvinder, men indgik i dialog om Gellerup, Bazar Vest og meget andet. En billedudstilling med fotografier af stuer i Gellerup, var super afsæt for snakken.

Festpladsen

Et fantastisk liv og samlingspunkt, hvor folk slog sig ned. Jafra-dansernes optræden trak folk til, og kuskene, der havde holdeplads i nærheden, var begejstrede.

Fritidspatrulje og spejdere bad om at blive flyttet op hertil, fra Telefontorvet. (blev annonceret) For her skete for lidt. Det fik de lov til – og det fungerede.

Vi lærte meget af, hvor lidt der skal til for at få et område til at fungere. Og vi kan lære af vores nydanske familier, der slår sig ned i generationer og hyggede sig sammen.

Torvet

Her var der koncerter med rappere, et multietnisk band og et arabisk partyband, der fik alle op at stå.

Rapperne vil meget gerne komme igen næste år, de synes det var fantastisk, og de forholdt sig til Den Gamle By, mens de var på scenen. "Kom så Den Gamle By". Rapperne fungerede som fantasiske historiefortællere. Houdna og Zamzam gav noget helt nyt til museets rammer. Houdna ville gerne spille akustisk i vores huse, hvis vi har lyst til det.

Rasha fra Den store bagedyst havde kendiseffekt

Kuffertdialogerne var en udstilling, hvor gellerupperne havde fyldt en kuffert med deres liv. De blev udstillet på museet, og ejermændene deltog som formidlere af deres egne kufferter: Udstillingen blev et fantastisk mødested, med masser af dialog om livet i Gellerup og meget andet. Bidragyderne var selv meget glade for deres deltagelse, og konceptet kunne noget - et møde i øjenhøjde.

Læringen fra weekenden var, at vi lykkedes med at åbne DGB for et nyt publikum, og de viste os i høj grad, at vi kan bruges.

Personalet på museet viste sig at være fantastiske og med på ideen: Åbne og imødekommende, lyttende til både aktørers og gæsters behov. Ja, der var ind imellem tale om et rigtig kultur møde – men service var i højsædet, så alt blev løst.

Vi har lært:

Når man arbejder med foreninger og grupper, så skal man være indstillet på, at de også gerne vil tage ansvar og sætte deres fingeraftryk. Vi oplevede, at det lykkedes i weekenden at DELES om ansvaret, og at vi sammen med gellerupperne gennemførte en fantastisk weekend.

Der kom kun en enkelt sur mail til direktøren, om at Den Gamle By var omdannet til Vestbredden.

4.0 Uformelle læringsrum

Museumsklubben udsprang af et lokalt ønske fra nogle børn i Gellerup. Under projektet Fortællinger fra 8220 havde Den Gamle By en stor børne-/unge-brugergruppe, som under Gellerup in charge etableres en klub med et begrænset antal børn. Klubben skulle afholde fast over længere tid med den samme gruppe medlemmer.

I afsnittet redegøres der for og undersøges, hvordan klubben fungerede og blev brugt af børnene. Museumsklubben anskues som socialt mødested, et rum, hvori der kan opnås social kapital, et sted for læring og dannelse.

Baggrundsmaterialet, der er benyttet i afsnittet, er dels fra løbende evaluering mellem medlemmerne og projektkoordinatoren, feltrapport og en større endelig evaluering foretaget af pigerne.

Medlemmernes deltagelse og motivation

Den Gamle Bys tilstedeværelse og aktive netværksdannelse i Gellerup har muliggjort klubben.

Museumsklubben består p.t. udelukkende af store piger. Der er 9 tilmeldte medlemmer i klubben. De har alle deltaget i over et år. De fleste har dog deltaget i længere tid.

Klubbens formål er at gøre medlemmerne bevidste om de kulturelle tilbud i Aarhus, at arbejde med kulturhistorie og at lære at formidle.

Da klubben blev etableret, var der som nævnt allerede en stor brugergruppe af børn, der benyttede de tilbud Den Gamle By udbød i området. Medlemmerne havde hørt om klubben igennem netværk, klubmedlemmer eller deres mødre, og alle medlemmerne blev rekrutteret mundtligt, da informations flowet i området er netværksbaseret og foregår mund til mund. Børnegruppen var i begyndelsen sammensat på tværs af etnicitet og køn, og der var en aldersspredning på 8-15 år. Langsomt ændrede klubben form, da flere af de lokale

Bydelsmødre¹ sendte deres piger. Efter nogle måneder var klubbens sammensætning primært piger, hvis forældre har somalisk baggrund.

Der skete en forhandling af museumsklubbens rum, og der forekom inklusions- og eksklusionsmekanismer; først forsvandt personer, hvis baggrund ikke var somalisk, derefter drengene og så de yngre piger. Tilbage var en gruppe unge piger. En interessant udvikling, for det er generelt svært for andre lokale tilbud at tiltrække de unge piger, hvis forældre er kommet til Danmark og som har somalisk baggrund.

Forklaringen er muligvis, at der var etableret et godt samarbejde mellem Den Gamle By og Bydelsmødrene. Man kendte hinanden. Andre faktorer er, at forældrene støtter deres piger i at erhverve sig kundskaber og viden. Pigerne har en drøm om at uddanne sig, og fandt derfor selv læringen vigtig. Klubben fik en vigtig rolle for pigerne.

Klubbens fokus og struktur

Det første år var der møde hver 2. lørdag i museumsklubben, herefter hver 3. lørdag. Medlemmerne synes, at hver 3. lørdag var for lidt. Men grundet projektets resurser måtte der skæres i antallet af møde gange. Møderne foregik på Gellerup Museum eller ude i byrummet, hvis klubben skulle på tur.

Der har været medbestemmelse omkring, hvad medlemmerne kunne tænke sig at arbejde med, dog indenfor et kulturhistorisk og/eller formidlingsmæssigt perspektiv. Der har været fokus på at give medlemmerne en forståelse for, hvilke kulturinstitutioner og tilbud, der er i deres lokalområde; Aarhus og omegn, og hvordan de kunne bruge dem.

Projektkoordinatoren førte dagbog og evaluerede løbende både individuelt, med det enkelte medlem og i gruppen.

Aktiviteterne har været formet ud fra pigernes liv, referencerammer og vist omfang interesse. Aktiviteterne gav mening for dem. De gange, medlemmerne ikke fandt mening med aktiviteten, var de hårde dommere og afkrævede en forklaring på aktiviteten og dets formål. Så blev den enten skrottet eller tilpasset. De har været dygtige til at idé-generere og derfor

¹ Bydelsmødrene er en landsdækkende forening, men en række lokale underafdelinger. Målet er, at mødrene i en bydel, hjælper og støtter isolerede mødre med eksempelvis dialog, netværk og viden om lokale institutioner og tilbud.

har medbestemmelse omkring temaerne, teknikker og form, og hvordan der blev arbejdet med disse, været grundlæggende.

Både workshops og ekskursioner ud af huset, syntes medlemmerne også, var interessante. Udflugter, især turen til KBH, rangerede højt over listen for, hvad medlemmerne holdt af, men workshops med teknik eks. med tegning, og maling var også vellidte. Processerne omkring læring var ifølge medlemmerne rigtig vigtigt for dem.

Medlemmerne kommer på den måde i besiddelse af social kapital, opnår nye kompetencer og indgår i læringsprocesser. Der var løbende sparring og evaluering mellem projektkoordinatoren og medlemmerne, og dermed sikredes læringen.

'Jeg har lært at udtrykke mig på mange måder'

Læringen blandt klubbens medlemmer har taget sig ud på mange måder, som eksempelvis en refleksion og en god diskussion, at arbejde bevidst med formidling, i dialog og med fokus på det kulturhistoriske. Læringsprocesser som medlemmerne har forholdt sig til.

Inden afslutningen af forløbet med projektkoordinatoren evalueredes på aktiviteterne i gruppen. Her præsenteres nogle af de vigtigste pointer.

Ang. teknikker til at arbejde med formidling. Klubbens medlemmer nævner i de løbende evalueringer, at de holdt af selv at skulle lave ting og arbejde med forskelle teknikker og temaer. De aktiviteter, de deltog i, fandt de sjove, og de hyggede sig i processen. Nogle medlemmer syntes, at de har lært af helt konkrete teknikker, som de er blevet undervist i. Det er i forhold til at lave udstillinger, og de mente, at de havde lært at udtrykke sig nonverbalt igennem portrætter, tegning og maling. Et medlem fortæller, at hun har lært at udtrykke sig på forskellige måder. Nogle nævner også, at de har lært om det gamle Danmark, hvad et museum er, og hvad man laver på et museum.

Et par medlemmer efterlyste større fokus på politik, samfund og historie fremadrettet. De er blevet bevidste om forskellige historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold, og vil lære mere om det.

Medlemmerne er blevet ældre, mens klubben har fungeret. Det er et tidspunkt i deres liv, hvor de oplever stor personlig udvikling og de bliver nysgerrige på den større verden. Klubben er blevet et sted, hvor man mødes over uforpligtende læring og samtale.

For nogle var det en succes at opleve, at de var gode til noget, de ikke vidste, de kunne. Eksempelvis har en af pigerne lidt svært ved skolen, men oplevede, at hun var dygtig til at tilegne sig tegneteknikker. De andre medlemmer beundrede hendes gode arbejde.

Læringen ligger ikke kun den planlagte workshop, men også i det interpersonelle. Læringsprocessen er kompleks. Der har ofte været diskuteret forhold omkring eks. ægteskab, ungeliv og fremtidsdrømme, men også omkring passende adfærd. Medlemmerne følte, at de kunne udtrykke sig et 'sikkert sted'. Projektkoordinatoren videregav ikke eller genfortalte om samtalerne i museumsklubben. Det gjaldt også medlemmerne imellem, når de ville snakke om forhold, de eksempelvis ikke forstod eller synes var interessante, eks. kunne det være forhold omkring adfærd blandt etniske danskere. En snak var blandt andet omkring, hvordan unge tidligere i Danmark blev sendt ud og tjene, dét at sende sine børn på efterskole, eller at en ung kvinde kunne bo alene.

Klubbens medlemmer snakkede om livet i Danmark, og hvordan det er at være ung kvinde med somalisk baggrund. Det kunne være temaer som frygt, diskrimination og mobning. Der forventes også ofte meget af pigerne i hjemmet, og deres liv minder på mange måder ikke om unge kvinders liv, der har dansk baggrund.

Flere medlemmer gjorde også løbende opmærksom i diskussioner på sammenhænge mellem det, de lærte i skole og de temaer, de arbejdede med i klubben. Den viden, de opnåede, blev derfor ikke bare en viden, der var brugbar i en museumsklubskontekst, men blev viden og kundskaber, de kunne bruge til at styrke deres sociale kapital. Ikke blot som nyerhvervede kompetencer og viden, men redskaber, der kunne styrke dem i andre sammenhænge.

Kundskaber var derfor ikke isolerede til brug i gruppen. Viden og kundskaber, der opstår som del af en social relation, blev for nogle af medlemmerne internaliseret og brugt af medlemmet selv på egen hånd.

Forældrene er opvokset i anden kulturel/social/historisk kontekst. De har anden social og kulturel kapital end deres børn,

og de indgår i andre netværk end deres børn. Fra samtaler udtrykker en forælder, at de, som forældrene, er meget bevidste om, at børnene skal lære mere om Danmark, og om hvad det er for et land, de bor i nu. Hun mener, at klubben kan have en positiv effekt i forhold til teenagelivet og jobmuligheder. Når børnene skal lære byen at kende og dets mange kulturtilbud, tilegner børnene sig ny social kapital. Flere mødre har nævnt, at museumsklubben er en måde at få aktiviteter på børnenes cv, så de kan få fritidsjob. Altså at de har mulighed for at komme ind i andre netværk, danne sig nye netværk.

Mange går desuden i skole udenfor Gellerup, men de deltager ikke i klubber og andre aktiviteter udenfor Gellerup. Klubben bliver også her en måde at opnå social kapital på, måske ikke kapital, der gør sig gældende i mange sammenhænge i Gellerups tilbud, men i forhold til skole og at kende det samfund, de indgår i mere bredt.

Jeg deltager i klubben, fordi det er ekstremt sjovt

Medlemmerne har forskellige begrundelser for at deltage. De fortæller i en evaluering, at de ser frem til de skal i klub og at lære på en sjov måde. De fortæller om klubbens betydning:

'Museumsklubben har gjort, at jeg har mindre fritid på den gode måde',

'Jeg synes, at det er godt. Det betyder en del for mig',

'Det er meget sjovt og spændende',

'Det er ekstremt sjovt',

'Det er fedt, den betyder, ved ikke....',

'Det er sjov tidsfordriv'.

Flere udtrykte, at dét, at de er omgivet af venner i klubben, også havde haft stor betydning for dem. På den måde var der altid en at snakke med fremfor at 'kigge ned i mobilene', som et af medlemmerne udtrykte det. De lavede noget med deres venner, andet end at være på mobil og i cyberspace. Det havde været kedeligt uden venner der, så det var dejligt, at de kendte hinanden, fortæller et af medlemmerne.

En stor del af motivationen for at deltage var derfor det sociale; at være sammen med venner i ikke-formelle læringsrum. For at belyse disse uformelle læringsrum vil der nedenfor redegøres for enkelte workshops og en ekskursion for at illustrere, hvordan klubben har arbejdet, og hvordan der hele tiden har været fokus på læringsprocessen både for medlemmerne, men også for Den Gamle By.

Tur til København

Klubben havde fået bevilliget en pulje penge af Gellerup-kulturmidlerne 'Her- og- Nu Puljen' til at dække udgifter til workshops, entreer og ekskursioner. En af turene gik til København. Her var målet at arbejde med nyere Danmarkshistorie på Nationalmuseet. Museumsklubben skulle bagefter besøge Nørrebro og se Superkilen. Klubben havde selv været med til at bestemme, at de ville på tur til København.

På Nationalmuseet arbejdedes der med perioden fra 1900 og frem til i dag. En periode, der har direkte påvirkning på medlemmernes liv i dag. På busturen over blev medlemmerne informeret om 'højdepunkterne' i Danmarkshistorien. Der var primært fokus på kvindernes position i samfundet, deres adgang til at stemme, uddannelse, rolle i hjemmet etc. Der var også fokus på betydningen af, at kvinderne kom på arbejdsmarkedet. Velfærdsstaten, børns rettigheder og uddannelse var også temaer, der var oppe og vende. Temaerne blev gjort relevante i forhold til medlemmerne.

De fandt ikke udstillingerne omkring tidsperioden ret interessante. Udstillingerne fængede nogle, og andre fængede de ikke rigtigt. Der opstod dog snakke løbende under besøget om de genstande, de så. Selvom guldhornene ikke var del af vores fokus for dagens besøg, faldt medlemmerne over dem og brugte meget tid på at beundre dem.

Nørrebro har oplevet et løft ved at skabe nye offentlige rum langs en rute kaldet Superkilen. Gellerup oplever nu store fysiske forandringer, og der forsøges skabt nye offentlige rum der også. Det påvirker medlemmerne i deres hverdag, det gælder også museumsklubbens medlemmer. Museumsklubben skulle opleve, hvordan et byrum kunne forandres, og hvorfor det blev forandret, og hvordan det faktisk havde en betydning for området. Superkilen vakte stor begejstring.

Forskellige nationaliteter havde fået lov til at bidrage med deres 'fortællinger' langs Superkilen. Eks. var den somaliske fortælling en basketball bane. I Mogadishu var basket forbudt, og derfor blev basketball banen et symbol på somaliernes liv i Danmark – hvor de måtte spille basket. Medlemmerne syntes, at det var interessant at undersøge, hvor i verden de forskellige indslag langs kilen kom fra.

På vejen hjem var en del snakke om oplevelserne og dagens iagttagelser, og senere i klubregi har pigerne flere gange nævnt og diskuteret noget af det, de havde lært på turen omkring danske forhold. Studieturen var en måde at få mulighed for fordybelse. Fordybelse i forhold til at kunne tale om velfærdsstaten, og hvilken påvirkning at introduktionen af denne har haft for borgerne i landet.

Stamtræer

Klubben fik ved et lørdagsmøde til opgave at arbejde med en forståelse af sig selv i en historisk kontekst. Den skulle ske ved at tegne stamtræer for at forstå sig selv som del af historien over tid, men også deres families- og deres individuelle historie. De skulle redegøre for deres familie to led tilbage plus lave et fiktivt led frem i tiden, hvor der blev redegjort for fremtidige profession, barn, ægteskab, bosted. Herigennem blev det muligt at forstå migration, familiehistorie, drømme og at få en snak om livet i dag.

Det var en øvelse omkring; hvor og hvem er jeg? Hvem er min familie? Hvor kom de fra? Hvorfor valgte de at flygte? Hvor/hvem er jeg? Hvordan endte jeg her? Hvad drømmer jeg og ønsker for min fremtid? Hvad er mine muligheder her i Danmark?

Øvelsen lagde derfor op til refleksion, men udover det gav den pigerne mulighed for at udtrykke sig med et redskab, de mestrede, nemlig tegning.

Teenageværelse

Den lokale 'Her-og-nu'-pulje til Gellerup-indsatser på kulturområdet bevilligede midler til, at museumsklubben, som del af deres afsluttende projekter, skulle lave en udstilling, der viste deres liv. Udstillingen hed: 'Somalisk teenageværelse'.

Medlemmerne var selv en del af og medstyrende under hele processen. De var blandt andet med til at plantegne, finde og udvælge genstande og lave tekst.

Hvor klubben før primært havde arbejdet med deres kontekst i et lidt bredere perspektiv, blev det nu deres personlige fortælling, der skulle vises. Referencen var til deres eget liv. Den færdige udstilling var meget bar, men sådan er medlemmernes værelser også. Der skete dog det mærkværdige, at selvom udstillingen åbnede og stod åben til besøg, så voksede udstillingen, fordi medlemmerne gik op på museet, når der var åbent og tilføjede de ting, der manglede. Det skete spontant.

Med udstillingen prøvede klubben forskellige metoder af, som de tidligere havde lært og skabt i dialogen i klubbens rum, ved besøg ved forskellige kulturinstitutioner, ved workshops etc. De fik sat de erhvervede redskaber og kundskab i spil.

Klubben fortsat

Da Den Gamle Bys projekt afsluttedes i sensommeren 2015, var der stor utilfredshed i museumsklubben. Medlemmerne ville fortsætte. Projektkoordinatoren fra Den Gamle By kunne dog ikke fortsætte. Medlemmerne blev spurgt om, hvem de mente kunne være tovholder i klubben fremadrettet. De udpegede en ny koordinator. Hun har været frivillig i Museumsklubben næsten siden den startede op. I samarbejde søgte Gellerup Museum og Den Gamle By derfor om driftsmidler til klubben fra en lokal pulje. Hvilket vi fik bevilliget. Bevillingen strækker sig til marts 2016, og klubben fortsætter.

Den Gamle By skal til foråret 2016 åbne for en udstilling, der viser, hvordan en somalisk familie lever og bor i Danmark med sine børn. Medlemmerne har en interesse i det udstillingslejlighed og følger også Den Gamle Bys arbejde tæt i forbindelse med, at Den Gamle By skal skabe det somaliske hjem. Her skal klubben også bidrage med en betydelig del af formidlingen i børneværelset.

Summa summarum

Med museumsklubben har de unge kvinder i fællesskab med projektkoordinatoren skabt et rum, hvor der er mulighed for at reflektere over det samfund, de bor i, dem selv om individer og de mennesker, de møder i deres liv med en fin kulturhistorisk indsigt.

Klubben har igennem sine aktiviteter, i særdeleshed dem, der har fokus på ny viden og opnåelse af nye kundskaber, givet pigerne en vis social kapital, der kan bruges videre. Refleksion og bevidstgørelse kan i sig selv være en måde at opnå nye individuelle kundskaber og kompetencer. Sammen med den sociale kapital kan det argumenteres at klubben bliver et sted, hvor de unge kan opleve *empowerment*.

De unge kvinder har fået mod på at lære mere om forskellige samfundsforhold og har derfor opnået en bevidsthed – som del af deres udviklingsproces, skolegang, museumsklub, forskelligartede oplevelser, mødet med andre mennesker - om de forhold, der påvirker dem som mennesker i Danmark, som unge mennesker, som århusianer, som piger, som personer med forældre, der er indvandret til Danmark og som individer i verden.

Klubbens CV

Eksempler på aktiviteter:

Stamtræer – at forstå sig selv i en slægtsfortælling og en bredere samfundsfortælling.

Tur i lokalområdet – klubben skulle vise projektkoordinatoren deres lokalområde og fortælle om det.

Fortæl med en genstand – at forstå, hvordan materialer kan fortælle.

Godsbanen – at se et tilbud til unge, som mange fra Gellerup ikke benytter sig af.

Aros – at se tilbud og deltage i en workshop med fokus på en genfortolkning af kunsten på Aros

Den Gamle By – at snakke om julen, og hvad julen betyder for mange mennesker i Danmark

Lommefilm – at lære at lave en lille fortælling og formidle den i lyd og film. Visuelt formidle 'deres' Gellerup.

Portræt-udstilling – portrætter af gellerupperne i mange farver – vise mangfoldighed ved at ændre sig selv til ansigter med mange farver.

Tur til KBH – Besøge nationalmuseet og Superkilen – høre om Danmarks historie og se Superkilen på Nørrebro.

Teenageværelse – afsluttende projekt – 'Svendeprøven' – at demonstrere sine nye kompetencer og skabe en rigtig udstilling fra bunden. At fortælle om sig selv igennem ord og genstande.

5.0 'Vi i laugget er gode til at holde os kreative'

Gellerup er i gang med en storstilet Helhedsplan. Det har skabt debat og spænding. Nogle i områder er imod, nogle er for. Andre er vægelsindede. Alle i Gellerup har en holdning til Helhedsplanen. Alle i områder er også påvirket af den på den ene eller anden måde og har oplevet de massive fysiske forandringsprocesser.

En gruppe voksne med lyst til at arbejde med lokalhistorie organiseredes derfor i et fotodokumentarisk laug for at fortælle historien om forandringerne i området. I denne redegørelse og diskussion belyses forhold omkring frivillighed og om at motivere til at arbejde frivilligt i et lokalhistorisk fortælleprojekt.

Hvorfor og hvordan et fotodokumentarisk laug

Fra Fortællinger fra 8220-projektets første færd har der været stor interesse omkring fotografi, holdninger til Helhedsplanen og at arbejde med visuel kommunikation. Idéen til et Dokumentationslaug opstod på den baggrund. Her kunne lokale selv fortælle deres historie gennem billeder af deres bydel over tid.

Før etableringen af laugget kunne interesserede lokale låne et kamera og tage billeder af ting, begivenheder eller mennesker, de gerne ville fortælle om fra deres liv. Billedernes kvalitet var oftest utrolig lav, og derfor mindre brugbare i forhold til gemme som dokumentation, men det var klart, at interessen for den visuelle fortælling var til stede.

Det blev derfor besluttet, at vi ville prøve at etablere et laug med fokus på at skabe en database med billeder fra den fysiske forandringsproces. Det skulle imødekomme lysten til at arbejde med det visuelle, fortælling og dokumentation. Der blev lavet et opslag i de lokale medier og sendt besked ud i Den Gamle Bys lokale netværk i Gellerup. Hurtigt etableredes et laug på ni personer.

Laugets organisering og oplæring

Sammensætningen af medlemmer i laugget er ret interessant. Ofte er tilbuddene i Gellerup præget af en etnisk og/eller religiøs gruppering. Ofte også af køn. Lauget er komplekst sammensat, og det fungerer på tværs af alder, køn og baggrunde. Dét fælles er interessen i den visuelle fortælling og i at dokumentere forandringerne i Gellerup. Lauget indgår organisatorisk i Den Gamle By som en frivilliggruppe.

For flere af medlemmerne er det en vigtig anerkendelse, at de er del af Den Gamle By, og de ser sig selv som del af arbejdsstyrken i museet. Det på trods af, at laugets aktiviteter ligger udenfor Den Gamle By.

Medlemmerne havde ikke nødvendigvis forudsætninger for at tage billeder, men havde som nævnt en interesse i det visuelle udtryk. Her er nogle af begrundelserne for at have tilmeldt sig laugget:

'Jeg elsker fotografi og arkitektur, og jeg bor i Gellerup, og jeg synes, at det der sker omkring mig er værd at dokumentere. Jeg ønskede at lære at formidle gennem billeder og vise Aarhus, hvad der sker i Gellerup'. Kvinde, 19 år.

'Det [laugets arbejde] var interessant, og jeg tænkte, at jeg kunne udvikle mig selv. Jeg ønskede at udvikle mig selv og få et kendskab til at dokumentere ting'. Mand, 23 år.

'Jeg synes, at det lød sjovt at tage fotos og fortælle historier. Det lød spændende. Jeg forventede at opnå oplevelser og glæder'. Mand, 38 år.

'Jeg havde brug for beskæftigelse/hobby i en ny by. Den kunstneriske side af at tage billeder. Jeg forventede en lille hobby og et lille fællesskab'. Kvinde 21 år.

Medlemmerne fik til at starte med de nødvendige redskaber og vejledning til at løfte opgaven som fotodokumentarister gennem kortere kursusforløb. Til at starte med blev der hyret en professionel fotograf, der lærte dem teknikker og guidede dem til at tage den slags billeder, de ønskede at tage - nogle ville have billederne skarpere, nogle mere dybde – men med respekt for deres unikke udtryk og fortælling. Den Gamle By er faciliterende og koordinerende kraft.

Database og udstillinger

Lauget udtrykte efter nogen tid ønske om at ville udstille dets billeder og fortælle historie mere bredt. Det var startskuddet til en ny mulighed i lauget for at prøve sig yderligere af og få yderligere kompetencer. Igen hyredes professionelle undervisere ind for at kunne give medlemmerne de kompetencer, de fandt nødvendig for at kunne skabe en udstilling. En proces, der mandede ud i udstillingen: 'Hej eller farvel?'

Det primære mål har dog været at skabe en fotodatabase med billeder fra forandringsprocesserne. Billederne gemmes i Den Gamle By, men også på lokalarkivet i området. Billederne er klausuleret. Lauget har selv formuleret dets formål.

Om at bevare motivationen

Som nævnt ovenfor er der forskellige grunde til at deltage. Medlemmerne skulle løbende motiveres og gerne med fokus på deres særlige interesser. Medlemmerne skulle også kunne motivere sig selv. Nogle medlemmer var gode til at motivere og finde inspiration selv, men andre kunne føle, at det var svært.

Et medlem udtrykker, at det var svært at opretholde motivationen, når de andre ikke arbejdede på samme måde og ikke har samme 'ambitionsniveau'. Det betød, at medlemmet begyndte at tage færre billeder. Motivationen for hende lå derfor meget i de andres arbejde og samarbejde. Hun oplevede større motivation, når gruppen var samlet, hvorimod andre nemt kunne motivere sig selv til at komme ud. Også selvom opgaven til tider er lidt triviell.

Nogle medlemmer har været gode til at sparre indbyrdes og søge samarbejdet, hvilket de har fundet givtigt. At være medlem af Dokumentationslauget stiller store krav til at arbejde selvstændigt og komme af sted ud af døren og få taget billeder. Motivationen har derfor været vigtig at styrke både i fællesskab og individuelt.

Læring

Medlemmerne har vægtet læringsprocessen rigtigt højt. Alle nævner læring i form af undervisning, har været vigtigt; eks. at redigere billeder i photoshop og billedteknik.

Medlemmerne vægtede at have lært at arbejde med fokus på formålet; Hvordan man tager et godt billede, der også kan fænge publikum.

I forbindelse med udstillingen var der også et ønske om at kunne formidle noget visuelt med ord. Projektlederen, der har stor udstillingserfaring, faciliterede dermed et undervisningsforløb, hvor der igen blev givet redskaber men ingen fast form. Et medlem fortæller herom; *'Jeg lærte at tekst er supervigtigt i forhold til en udstilling og skrive gode intro/billedtekster'*. Generelt oplevede laugene det at arbejde med ord er et fint supplement til det visuelle.

Laugene brugte ofte arbejdsmetoder som brainstorm, og alle beslutninger blev truffet i laugene i fællesskab. En enkelt følte ikke, at der var læring i at deltage i brainstorm og deltage aktivt i beslutningsprocesser, hvorimod de andre nævner, at det er vigtigt for dem at være med til at styre laugets retning. Et medlem forklarer; *'Når man tager beslutninger, føler man, at man var en del af laugene og føler ejerskab. Jeg har lært at deltage i fælles beslutninger'*.

Et medlem nævner også; *'Vi er et fint team, der supplerer hinanden godt, [i forbindelse med brainstorm] derfor fungerer det godt'*. Man lærte at lytte til hinandens ideer og dele sine egne. Brainstorm har derfor været en vigtig metode, da den har været en måde at komme videre i laugets udvikling på; hvad vil vi fremadrettet, og hvordan når vi det.

Denne frihed til at definere retning og mål fandt laugene vigtigt. De evaluerer, at:

'... styrkerne [ved laugets arbejde, var] at der ikke er en stram atmosfære...'

'... vi i laugene er gode til at holde os kreative'.

'... formidle Gellerups historie på en kreativ måde, som gør den interessant for andre'.

'... der er plads til initiativer, da intet er fastlagt helt 100 %'.

At medlemmerne tager ansvar og ejerskab for laugene, har skabt et laug, hvor kreativitet og nytænkning er i centrum. Uden motivation ville laugene dog ikke kunne fungere, derfor har det været vigtigt bevidst at arbejde med deres interesser og høre, hvilken retning deres arbejde nu skal tage, og hvordan det kan styrkes. Resultatet har været en betydelig database, en udstilling og et meget aktivt laug, der fortsætter sit arbejde – også efter Den Gamle By ikke længere er aktivt involveret i området, for det lykkedes nemlig at skabe et laug i Gellerup 'in charge' over sit eget områdes fortælling.

6.0 Guidekorps Gellerup

Der havde været et stigende ønske om at danne et lokalt guidekorps i Gellerup, der med egne ord kunne formidle deres bydel overfor de mange grupper, der besøger deres bydel. Helhedsplanernes forandringer tiltrak nysgerrige arkitekter, kommuner, gymnasier, organisationer med videre, og hvad fik de med sig, hvis ikke de lokale også blev hørt?

I foråret 2014 gik Gellerup Museum, Brabrand Boligforening og Den Gamle By sammen om at uddanne det første hold beboerguides i Gellerup. Der blev inviteret bredt ud i lokalområdet. Kravene var få: Mindst 15 år og lyst til at formidle for andre. Forløbet var tænkt som et egentligt kursusforløb, hvor man vil få udstedt et diplom for deltagelse. På sigt ønsker man at gøre uddannelsen til en del af OCN (Open College Network) programmet.

Deltagerne blev inviteret til at gennemføre et kursusforløb over fire gange. En bred sammensætning af unge studerende, voksne kvinder og en pensionist tog imod tilbuddet. Der var også flere erfarne beboere, der de seneste år havde vist rundt i Gellerup, der deltog i kursusforløbet.

Første gang fokuserede på præsentation af baggrunden og ideen om guidekorpsset. Om uddannelsesforløbet og hvad jobbet indebærer. Herefter blev der brain-stormet på de gode historier om Gellerup. Hvad synes de kommende guider, var vigtige historier?

Anden kursusgang foregik på det lokale arkiv, hvor arkivaren lavede en introduktion til Gellerup før Gellerup og historien om Gellerupparkens opførelse og frem.

Tredje kursusgang handlede om fremtiden, hvor helhedsplanen for Gellerup blev præsenteret. Den sidste kursusgang foregik i Den Gamle By, hvor de kom på byvandring med en af de erfarne guider.

Bagefter får de en snak med ham om, hvordan man bliver en god guide, og han delte ud af tips og tricks.

Herefter begyndte testturene, hvor de trænede sammen med de erfarne og begyndte at øve turene. Det var også her, at formen blev lagt: Turene skulle bestå af faste elementer, som alle deltagere skulle høre om, plus mere personlige prioriteringer, da der blev lagt vægt på, at de var individer, der som beboere i Gellerup, så forskelligt på Gellerup.

Der er blevet udarbejdet en hvidbog med basisoplysninger og med plads til guidens egne noter, som fungerer som en manual for guiderne. Det er Gellerup Museum, der varetager bookningen og kontakten med guiderne, og de er ansat af Brabrand Boligforening.

Guidekorpset er fortsat fungerende, og det har været på tale at uddanne et nyt hold.

7.0 Metodeudvikling: Redskabskassen

Her præsenteres nogle af de metoder, der er blevet benyttet i både projekt Fortællinger fra 8220 og projekt Gellerup in charge. Afslutningsvis præsenteres en række redskaber, der er opstået i et samspil mellem teori, metode-overvejelser og praksis.

Redskabskassen kan ses som en inspiration til, hvordan et projekt kan gribes an, i opstarten, under projektforsøget, og når det færdiggøres.

Projekter udenfor museets vante rammer

Den Gamle By er et open air museum, hvor de fysiske rammer er det centrale omdrejningspunkt for museets formidling. I kraft af vores lokalhistoriske ansvar for Aarhus, har vi rykket museets arbejde uden for matriklen. OUTREACH projekterne har haft helt andre præmisser end arbejdet på museet. Og vi har høstet nogle erfaringer omkring, hvilke overvejelser et museum kan gøre sig, inden det drager i felten.

Projektets metoder

Projekternes metode har været afsøgende og eksperimenterende. Der har af den grund været mange facetter at forholde sig til. Der er blevet gjort metodiske overvejelser i forhold til etablering af grundlaget for, at projektet overhovedet blev muligt.

En helt central overvejelse var; 'Hvordan fik Den Gamle By projektet til at give mening og være relevant for brugerne af projektet, og hvordan blev der etableret kontakt til potentielle brugere i området?'

Det tog tid at 'overbevise' om Den Gamle Bys tilbud var relevant for beboerne i området, og at det adskilte sig fra andre kulturtilbud i nærområdet. For at skabe bevidsthed om projektet og tiltrække interesserede, krævede det, at vi foretog et intenst opsøgende og netværksdannende arbejde i felten. *Netværksdannelse* var en grundpræmis for at kunne indgå i dialog med potentielle brugere.

Dialogen med de lokale var vigtig for at forstå, hvad der skal til i forhold til at involvere, etablere relevans, motivere og fastholde brugerne i det omfang, det giver mening for brugerne selv og Den Gamle By.

For at sikre, at der blev høstet erfaringer og viden systematisk, blev der løbende dokumenteret og evalueret for at se, om metoden virkede; nogle gange gjorde den og andre gange ikke. Derfor har vi til tider ændret retning.

Nedenfor tre eksempler på metode. Alle eksempler viser, hvordan metoden tilpasses den konkrete kontekst. Fælles for alle eksempler er, at der er fokus på dialog med brugerne og facilitering i samarbejde med brugerne, samtidig med at arbejdet har en kulturhistorisk ramme, og hvordan man formidler. Den åbne tilgang har givet nogle fine resultater i form af læring og produkter, og den har givet ejerskab blandt deltagerne.

Et metode eksempel: Dokumentationslauget Gellerups udstilling 'Farvel eller hej'

Dokumentationslauget er amatørfotoografer. For at kunne realisere laugets formål, fik medlemmerne nødvendige redskaber og vejledning gennem små kursusforløb til at løfte opgaven.

I forhold til Dokumentationslaugets arbejde er rollerne mellem lauget og museet klare. Dokumentationslauget er den styrende kraft, hvor Den Gamle By er den faciliterende og koordinerende kraft, den der muliggør. Metoden er her at *facilitere* og *muliggøre* den visuelle fortælling.

I forbindelse med deres første udstilling: 'Hej eller Farvel', har de udvalgt billeder og skrevet teksterne. Der var ingen standardisering af billederne, alle havde deres egne partikulære udtryk – dog kunne der arbejdes med en forfinelse af dette udtryk. I samarbejde med det eksterne udstillingssted bestemte gruppen formen på udstillingen. Lauget har herigennem fået mulighed for at fortælle deres bydelsfortælling og bruge egne stemmer og visuelle udtryk, Den Gamle Bys rolle har været at muliggøre, at lauget fik en stemme.

Et metode-eksempel: Museumsklub

Museumsklubben opstod ud af et ønske fra en stor børnebrugergruppe, der godt kunne tænke sig, at der blev dannet en mindre og eksklusiv børneklub på Gellerup Museum. Klubbens etablering blev søsat af dialogen i Den Gamle Bys børne-unge netværk i Gellerup. *Dialog* var her en metode. En anden vigtig faktor i arbejdet med museumsklubben har været, at de fleste

børn, der deltog i klubben, har forældre, der på en eller anden måde, havde en interesse i Den Gamle By-projekterne i Gellerup, som kender projektkoordinatoren og som havde blåstemplet projekterne. At vinde tilliden hos forældrene er essentiel. Igen blev *netværk* en afgørende metode.

For at muliggøre historie-fortælling tog museumsklubben sit udgangspunkt i, at de unge skulle lære om de lokale kulturtilbud, der blev tilknyttet gæsteundervisere, og arbejdet med forskellige måder at formidle på. En metode blev derfor også her at sørge for at give medlemmerne mulighed for at udtrykke det, de måtte ønske at udtrykke. *Dialog, facilitering* og guiden blev derfor grundlæggende metoder i arbejdet med museumsklubben.

Et metode-eksempel: Guidekorps Gellerup

Afsættet for guidekorpsset var det lokale ønske om at professionalisere guidningen i Gellerup, så man sikrede at udefrakommende gæster fik en lokal vinkel på deres bydel. Man var også enige om, at der var behov for en professionalisering, så det der blev sagt, var af en sådan kvalitet, at de tilhørende følte, at de fik noget for pengene. Af samme grund var det også vigtigt, at jobbet var lønnet, og at man havde lært at guide.

Gellerup Museum, Brabrand Boligforening og Den Gamle By var sammen om at skabe en model, der kunne fungere ud over projektperioden. Museer og boligforening påtog sig hver deres ansvar for at skabe rammerne for kursus, ansættelse, bookning og fastholdelse. Men indholdet, det blev bestemt af de lokale.

Det har været vigtigt for projektet, at der fra starten blev skabt noget vedvarende, der rakte ud over projektperioden.

Ikke bare et projekt

Dialogen har som nævnt været central, og da projektet Gellerup in charge skulle afsluttes, blev brugerne af blandt andet laugene og museumsklubben hørt. For hvad vil de nu? Kunne projekterne køre videre og give mening uden Den Gamle By som facilitator?²

² Guidekorpsset blev driftet under Brabrand Boligforening

Gellerupparken/Toveshøj har som område oplevet, at projekter kommer og går. Projekterne driftes sjældent, når projektperioden er ovre. Det har været et mål helt fra starten, fra Den Gamle Bys side, ikke blot at give slip på projekterne, når projektmidlerne løb ud. Hvis brugerne viste, at der var opbakning til et delprojekt, som museumsklubben og Dokumentationslauget, har vi ydet bred faglig støtte til, at det kunne føres videre med lokale kræfter. Til gengæld, hvis et delprojekt ikke længere havde sin berettigelse, er det blevet afsluttet. Både lauget og klubben har ønsket at fortsætte, og derfor har Den Gamle By og delprojekterne sammen fundet alternative løsninger på at kunne fortsætte arbejdet fremadrettet.

Det har Den Gamle By lært af Gellerupperne

Museer skal, hvis de vil række ud mod flere nye brugergrupper og være relevante for dem, være villige til at afprøve og eksperimentere med nye metoder i forhold til, hvordan museumsarbejde kan gøres, både i forhold til de konkrete brugergrupper og i forhold til egne vante metoder.

Projektet i Gellerup har givet os nogle vigtige lektioner i forhold til museumsarbejde, der rækker ud, hvordan der skabes kontakt til og relevans for nye brugergrupper. Her nævnes nogle af dem:

- **Keep it simple.**
 - Hvis der laves en åben workshop, så lad proces (læring) og produktion (alt fra tegninger til udstillinger) være del af samme session. Opgaven skal være så simpel, at alle kan deltage, eller kunne guides relativt nemt for at deltage.
 - Ved lukkede forløb behøver proces og produkt ikke forekomme i samme session. Her vil den samme gruppe af deltagere arbejde med et emne over tid.
- **Hvad er målet med workshop/forløb.**

Det er vigtigt at gøre op med sig selv om processen (læringen) eller produktet har hovedfokus, eller om begge er vigtige. Nogle gange kan målet være processen fremfor produktet. Eller rettere processen er produktet/målet.

- **Lyt til, hvad der giver mening for din målgruppe, hvad motiverer dem.**
 - Hvis ikke det giver mening, så kan du ikke forvente deltagelse, motivation eller ejerskab. Hvilke temaer rører sig i deres liv, hvilke drømme har de, hvordan lever de deres liv, hvad er meningsfyldt for dem. Facilitatoren skal omsætte disse emner til tilbud, der giver mening og som er konkrete. Sørg for en løbende dialog med brugergrupperne.
- **Løn vs. frivillighed.**
 - Ligegyldigt om der arbejdes med åbne workshops eller lukkede forløb, så er det vigtigt at holde for øje, at deltagerne kommer frivilligt; de er ikke del af et uddannelsesforløb eller af andre grunde forventes at møde op. De får ikke løn eller et kryds i lærerens protokol; de kommer af interesse og alene interesse. Nogle museer vælger at involvere nye brugergrupper gennem lønnede ansættelser. Men en løn skaber nogle helt andre forventninger til museet og deltager.
- **Frit udtryk/fri form(indhold), fast udtryk/fast form, fast udtryk/fri form, frit udtryk/fast form.**
 - Frit indhold/fri form: er svært for mange brugere at navigere i. Nogle er kreative. De synes, at en åben måde at udtrykke sig på er en skøn udfordring. Langt de fleste vil dog gerne have en mere fast form for de aktiviteter, de deltager i. En fast form giver lettere mulighed for frit udtryk. Facilitatorens arbejde bliver her igen at facilitere, guide og skabe rammerne og give muligheder for at arbejde med form og udtryk som det passer bedst med brugeren. Alt efter hvordan man ønsker at arbejde, kan der i workshops/forløb arbejdes med; frit udtryk/fri form(indhold), fast udtryk/fast form, fast udtryk/fri form, frit udtryk/fast form.
- **At museumsarbejde kan være mange ting.**
 - Et museum kan være traditionelle udstillinger, evt. udviklet i dialog med en informant. Men ønsker museet, at informanter skal føle projektet er deres, skal de have mulighed for at bidrage gennem hele processen så meget som muligt. Det gælder også i forhold til udtryksformen.

Tillad at museer er andet end samlinger og udstillinger. Museer kan være mødesteder. De kan være sociale rum. Frirum. Steder for uforpligtende læring. Spørg jer selv: Hvad er et museum for brugerne?. Er det noget andet, end vi tror? Hvordan bruger brugerne museet?

- **Ejerskab er ikke nødvendigvis et mål i sig selv.**

- Fokus er at give oplevelser, der giver mening. Deltagelse i en enkelt workshop vil næppe betyde, at deltagerne tager ejerskab. Det er såmænd ikke engang sikkert, at workshoppen interesserer deltagerne ret meget. Måske deltagerne er der med deres venner, og derfor bare deltager af den grund. Det betyder dog ikke, at de ikke har fået en meningsfuld museumsoplevelse. Det kræver, at facilitatoren går på opdagelse efter fællesnævnerne mellem workshoppens tema eller form og deltagerenes individuelle interesser, eks. som fotografi, politik, lokale forandringer, at skrive og at male.

Ejerskab opstår over tid med meningsfyldte oplevelser. Eksempler er Dokumentationslauget og museumsklubben, som er fasttømrede grupper og som har stor selv- og medbestemmelse i forhold til deres arbejde.

- **At give tid.**

- Brugerdeltagende projekter, hvor deltagerne tager ejerskab, lykkes med en fast ankerperson, der arbejder i felten, og kun hvis der gives tid til at projektet kan rodfæste sig i lokalområdet. Projekterne i Gellerup har ofte været personafhængige, derfor er kontinuitet både i museets tilstedeværelse og medarbejdere vigtig.

- **Kend din målgruppe.**

- Du lærer dem at kende ved at invitere til dialog. Hold dig ajour med, hvad sker i området mere bredt, og hvad rører sig i de lokales liv.

- **Vær i øjenhøjde.**

- Drop smart akademikersnak. En del af at indgå i en dialog er også at kunne

- 'oversætte' projektet til noget meningsfyldt og relevant for brugerne. Glem fagtermer, hvis det ikke giver mening for sammenhængen.
- **At skabe rum for fortællingen.**
- Folk generelt er interesseret i deres egen historie. De er interesseret i at berette den og fortælle den til andre. Hvis de altså gives den rette kontekst og de rette redskaber. Rummet og metoderne for at fortælle skal være meningsfyldte, og hvordan det gøres meningsfyldt, kan kun gøres i en runddans og dialog mellem facilitator – brugere – og mulige metoder/rum.
- **Tillad anonymitet.**
- Der er forskellige forhold, der medvirker til, at nogle personer ikke ønsker at fremstå ved navn. Det er vigtigt at afklare dette og gøre opmærksom på, at personerne kan være anonyme, hvis de måtte ønske det.

Hvad så herfra?

Erfaringerne kan bruges bredt. Det er vigtigt at huske, at museer er dynamiske og langt hen af vejen skabes af deres medarbejdere, og men også i samspil, interaktion og dialog med omgivelserne udenfor museerne.

Projekterne Historier fra 8220 og Gellerup in charge har været forsøg på at leve op til brugernes ret til aktiv deltagelse i fortællingen af deres egne historier.

Museet kan også være et sted at skabe debat. Det er sket, at projekterne har skabt debat blandt andet stilles spørgsmål ved; hvad skal et museum som Den Gamle By i Gellerup? Hvordan et museum kan gøre sig relevant for nye potentielle brugere? Men det har også skabt dialog på person-niveau om livet i Gellerup og dets rolle i Aarhus. Det er eksempelvis sket, når der har været besøg på Gellerup Museum, og besøgende udefra har fået en god snak med lokale eller ved de guidede rundvisninger i Gellerup. Det har givet anledning til erkendelse på museet, at det vigtigt, at museerne ændrer metode og tilgang til deres brugere, hvis de vil nå dem.

Museer har igennem tiden haft en dannende opgave. Måske har vi det fortsat. Vi har set, at deltagerne især i de lukkede grupper (f.eks. museumsklubben) øger deres viden betydeligt, og at de opnår nye kompetencer. Der opstår et læringsrum. Men læringen er hos den enkelte, hvor det giver mening for dem, samtidig med at det har en kulturhistorisk fortællerværdi. Der opstår en gensidigt dannende rum for både deltagerne og Den Gamle By.

Ubevidst har vi i projektet arbejdet med *empowerment*. En term, der er noget fortærsket. Men der er sket en *empowerment* i begrebets mest grundlæggende konceptualisering, nemlig at styrke personer med at dygtiggøre sig med udgangspunkt i deres allerede eksisterende resurser og kompetencer. Den Gamle By er også blevet *empowered* på den måde, at Den Gamle By er bedre rustet til at arbejde som museum lokalt, uden for museets fysiske grænser, samtidig med præmissen, at være et stort open air-museum, der tiltrækker gæster fra hele verden.